

STRESZCZENIE

Zasadniczą funkcją samorządu terytorialnego, jako podmiotu władzy publicznej jest wykonywanie zadań publicznych, niezastrzeżonych na rzecz innych podmiotów prawa publicznego. Za tak określonym szerokim domniemaniem kompetencji powinny podążać środki finansowe adekwatne do powierzonych i zmieniających się zadań. Analiza struktury ekonomicznej gmin ma więc podstawowe znaczenia dla oceny zarówno możliwości realizacji zadań przez jednostki samorządowe, jak i oceny ich samodzielności.

Ustawa o samorządzie gminnym wskazuje, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty (przez co należy rozumieć mieszkańców gminy) należy do podstawowych zadań własnych gminy. Zadania te uzupełniane są o zmieniający się katalog zadań zleconych, które strona rządowa, na podstawie odrębnych ustaw, przekazuje do realizacji przez poszczególne samorzady. Zarówno realizacja zadań własnych, jak i zleconych wymaga zagwarantowania udziału samorządu w finansach publicznych. Udział ten powinien być proporcjonalny i skorelowane z kosztami realizacji zadania.

W niniejszej rozprawie doktorskiej przeprowadzono badania problematyki repartycji (podziału) środków finansowych pomiędzy samorządem a budżetem państwa. W centrum zainteresowania znajduje się tak sama struktura podziału jak i adekwatność podziału środków finansowych pomiędzy badanymi podmiotami, w relacji do rzeczywistych kosztów realizacji zadań. Przepływy te stanowią źródło dochodów, jakimi dysponują samorzady, które to z kolei stanowią gwarancje realizacji zadań.

Celem głównym pracy była ocena znaczenia i transparentności podziału środków między budżetem państwa a jednostkami samorządu terytorialnego oraz ich wpływu na samodzielność finansową jednostek samorządu terytorialnego. Dodatkowo sformułowano szereg celów szczegółowych, których konsekwentna realizacja pozwoliła na pogłębioną analizę i ocenę badanego zjawiska.

W rozprawie przyjęto trzy hipotezy badawcze:

H1: W repartycji środków finansowych pomiędzy budżetem centralnych a jednostkami samorządu terytorialnego, państwo korzysta z jednostronnej możliwości kształtowania polityki finansowej w oparciu o kompetencje legislacyjne.

H2: Przepływy finansowe z budżetu państwa do gmin są nieadekwatne do rzeczywistych kosztów realizacji zadań gminy.

H3: W zakresie dotacji celowych, wysokość przyznawanych środków z budżetu państwa dla gmin uzależniona jest od czynników pozamerytorycznych.

W toku prowadzonych badań, wszystkie hipotezy zostały zweryfikowane pozytywnie. Głównymi metodami badawczymi w niniejszej rozprawie były: studia literatury przedmiotu, badanie dokumentów, analiza aktów prawnych, analiza porównawcza, studium przypadku, wnioskowanie indukcyjne.

Przeprowadzone na potrzeby niniejszej rozprawy doktorskiej badania wskazują, iż środki finansowe, przekazywane z budżetu centralnego na rzecz samorządów są nieadekwatne do powierzonych zadań, w stopniu naruszającym zasady samodzielności jednostek samorządu terytorialnego.

Niniejsza rozprawa stanowi wkład do badań nad analizą powiązań finansowych pomiędzy stroną rządową a samorządem lokalnym, jako podmiotami uczestniczącymi w transferze środków publicznych. Zdaniem Autora badane zagadnienia mają szczególne znaczenie wobec powiększającego deficytu budżetowego w samorządach, a wynikającego w znacznym stopniu z niedoszacowania środków transferowanych z budżetu państwa na realizowane zadania publiczne.

